

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:4 – Sayı:12- Mayıs 2020

koynunda büyüdük

YEREL HALKIN TURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİ KONUSUNDAKİ BEKLENTİ VE ALGILARININ BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF EXPECTATIONS AND PERCEPTIONS OF LOCAL PEOPLE ON ENVIRONMENTAL IMPACTS OF TOURISM

DOI: 10.33404/anasay.717913

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi / Research Article¹

İsa UĞUR*

ÖZ

Son yıllarda Safranbolu'ya gelen turist sayısında artış görülmektedir. Bu artış, kentin tarihi yapıları ve doğası üzerinde turizmin çevresel etkilerinin hangi düzeyde olduğunu daha da önemli hale getirmektedir. Kültür turizmi destinasyonu olma özelliği taşıyan Safranbolu'da yaşayan yerel halkın, turizmin çevresel etkileri konusundaki düşüncelerini tespit etmek ve bu tespitlere göre çözüm önerileri getirmenin bölgedeki turizm faaliyetlerini geliştireceği düşünülmektedir. Ayrıca, turizm hareketliliğinin yoğun olarak yaşandığı bir bölgede, doğal çevrenin de bu durumdan nasıl etkilendiğini belirlemek önemlidir. Bu doğrultuda yapılan çalışmanın amacı, Safranbolu'daki yerel halkın turizmin çevresel etkileri konusundaki beklenti ve algılarının ölçülmesidir. Ayrıca çalışmada diğer önemli bir husus da turizmin, çevresel faktörleri ne derece etkileyeceği/etkilediği konusunda bilgi sahibi olmaktır. Buna göre Safranbolu'nun farklı semt, mahalle ve bölgelerinde yaşayan yerel halka kolayda örnekleme yolu ile 255 anket uygulanmıştır. Elde edilen verilere, SPSS istatistik programı yardımıyla, be-

1- Makale Geliş Tarihi: 10. 04. 2020 Makale Kabul Tarihi: 26. 04. 2020

*Dr., Safranbolu Cemil Meriç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, isaugur78@hotmail.com **ORCID ID**

 <https://orcid.org/0000-0002-4592-8641>

timleyici analizler ve faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda yerel halkın, turizmin çevresel etkileri konusunda beklenti ve algıları arasında bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca yerel halk, bölgedeki turizmin çevresel etkilerinin olumlu yönde olduğunu ve gelen turistlerin de çevreye herhangi bir olumsuz etkisinin olmadığını/olmayacağını belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevresel Etki, Yerel Halk, Beklenti ve Algı, Safranbolu.

ABSTRACT

In recent years, the number of tourists coming to Safranbolu has been increasing. This increase makes the level of the effects of tourism on the historical structures and nature of the city even more important. It is thought that identifying the thoughts of the local people living in Safranbolu on the environmental impacts of tourism and suggesting solutions accordingly will contribute to the development of the tourism. Furthermore, it is important to determine how the natural environment is affected by this situation in the area where tourism is intense. In this context, the aim of the study is to measure the expectations and perceptions of the local people about the environmental issues of tourism in Safranbolu. In addition, another important issue in the study is to have information about to what extent tourism will affect or affects environmental factors. To do so, 255 survey was conducted to the local people residing in different parts of Safranbolu by convenience sampling. Descriptive and factor analysis were applied to the obtained data with the help of SPSS statistics program. According to the results of the analyzes, there is no statistically significant difference between expectations and perceptions about the environmental effects of tourism. In addition, it was concluded that tourism has positive environmental effects in the region and that incoming tourists do not have or will not have a negative impact on the environment.

Keywords: Environmental Impacts, Local People, Expectations and Perceptions, Safranbolu.

Giriş

Turizm sektöründe yaşanan yoğun turist hareketleri destinasyonlardaki paydaşların dikkatini çekmektedir. Bu yoğun turizm hareketlerinden elde edilen gelir bölgenin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu katkıdan yerel halk olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenebilmektedir. Turizm faaliyetleri destinasyonlar için

sadece ekonomik gelir elde edilen bir olay olmayıp aynı zamanda sosyal, kültürel ve çevresel etkilerinin de olduğu ulusal ve uluslararası bir harekettir. Buna göre, bir destinasyondaki turizm faaliyetleri sadece ekonomik bir unsur olarak değil aynı zamanda çevresel, kültürel ve sosyal bir unsur olarak da değerlendirilmelidir. Turizmin gelişmesi ekonomik bir fayda olarak gerekçelendirilirken sosyal, kültürel ve çevresel etkiler temelinde sorgulanmaktadır. Turizmin gelişmekte olduğu destinasyonlarda turizmin oluşturduğu olumlu ya da olumsuz durumlardan öncelikle bölgede yaşayan yerel halk etkilenmektedir. Bir destinasyonda turizmin çevresel, ekonomik, kültürel ve sosyal etkilerine yönelik, halkın beklenti ve algısının olumlu olması halinde turizme desteği artarken olumsuz olması halinde ise halkın desteği azalabilmektedir. Yani yerel halkın turizm faaliyetleri hakkında algı ve beklentilerinin olumlu olması o destinasyondaki turizmin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda turizmin çevre üzerinde yarattığı etkiler ve bu konuda yerel halkın beklenti ve algıları turizmin sürdürülebilir gelişimi için büyük önem taşımaktadır (Türker-Selçuk-Özyıldırım 2016: 10). Osmanlı kent mimarisini yansıtmaya özelliğiyle sahip olduğu mimari değerleri sayesinde UNESCO tarafından dünya miras şehirler listesine alınan önemli bir kültür turizmi varış noktası olan Safranbolu, özellikle son yıllarda artan turist sayısı ile dikkat çekmektedir. Uğur-Apak (2019:435) çalışmalarında Safranbolu'ya son iki yılda gelen günübirlikçi ve konaklayan turist sayısının toplamda 1 milyon ziyaretçiyi aştığını vurgulamaktadır. Tarihi yapıları ve doğal çevresi ile kültürel bir destinasyon olma özelliği taşıyan Safranbolu'yu, yıl içinde bu kadar fazla turistin ziyaret etmesi bölgedeki çevresel unsurları ön plana çıkarmaktadır.

Bu çalışma, turizmin çevresel etkilerinde yerel halkın algı ve beklentilerinin turizm gelişiminde oynayabileceği önemli rolü açısından önem arz etmektedir. Yerel halkın turizmin çevresel etkileri üzerine algı ve beklentileri farklılık gösterebilmektedir. Bundan dolayı gerek olumlu çevresel algı ve beklenti etkilerinin gerekse olumsuz çevresel algı ve beklenti etkilerinin yerel halkın turizmin gelişmesine ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin yapısal boyutlarını belirlemek için faktör analizi kullanılmıştır. Bu çalışmada öncelikle turizmin çevre üzerindeki etkileri hakkında bilgi verilmiştir. Bulgular kısmında, ilk olarak katılımcıların betimleyici istatistiklerine yer verilmiş, daha sonra katılımcıların turizm algısı ile sosyal ilişki durumu analiz edilmiş, son olarak güvenilirlik testi, faktör analizi yapılmıştır. Sonuç ve öneriler kısmında ise, elde edilen bulgular yorumlanarak somut öneriler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Literatür Taraması

Turizmin çevresel etkileri 1970-80'lerden bu yana tartışılmaya başlanmış ve bu doğrultuda yerel halkın turizmin etkilerine yönelik tutumları ile ilgili araştırmalar da yıllar içinde artış göstermiştir (Kahraman-Türkay 2006: 93). Turizm ve çevre ilişkisi çevresel değerlerin korunmasını ve çevreye duyarlı sürdürülebilir turizm politikasının sağlanmasını gerektirmektedir (Yaman 2015: 85).

Literatür incelediğinde, turizmin ekonomik değerlendirmelerine ilişkin çalışmaların fazlalığı göze çarparken, çevre üzerindeki olumlu-olumsuz etkisinin birçok baskıyı da beraberinde getirdiğine ilişkin yeterli çalışmanın olmadığı görülmektedir. Turizmin hem olumlu hem de olumsuz çevresel etkileri turizmin gelişmesi için birçok konuyu içinde barındırmaktadır. Buna göre turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkileri; doğal kaynakların yok edilmesi, kirlilik (hava, su, ses), kültürel çevrenin ve tarihi yapıların zarar görmesi, doğal çevreye zarar vermesidir. Turizmin çevreye olumlu etkileri olarak da yerel halk için faaliyetler ve alt yapının iyileştirilmesi, yerel halk ve ziyaretçiler için rekreasyonel fırsatı, tarihsel ve kültürel kaynakları ile çevrenin korunması, bölgenin imajını geliştirilmesi ve koruması gibi durumlar sayılabilir (Yoon-vd. 2001: 363; Ko-Stewart 2002: 521; Kuvan-Akan 2005: 693). Bir destinasyonda turizmin çevresel etkilerinin olumsuz olması turizmin varlığını tehlikeye atabileceği gibi çevresel etkilerinin olumlu olması turizmin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır (Kahraman-Türkay 2006:96). “Literatür incelendiğinde, yerel halkın turizmin etkilerine yönelik olumlu veya olumsuz algılarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır” (Yoon-vd. 2001: 364; Kuvan-Akan 2005: 703).

Kreag (2003: 8) turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini aşağıdaki gibi belirlemiştir.

OLUMLU ETKİLER	OLUMSUZ ETKİLER
Temiz Endüstri	Hava, su ve çevre kirliliği
Bölgenin görsel ve estetik açıdan gelişmesi	Doğal çevre ve tarım alanlarının yok olması
Tarihi yapıların ve kültürel çevrenin korunması	Açık alanların tahrip edilmesi
Doğal çevrenin korunması	Ekolojik yaşamın kaybolması ve hayvan neslinin yok olması
Sürdürülebilir ekolojik yaşam sağlanması	Tarihi yapıların ve manzaranın bozulması
	Su fakirliği
	Egzotik ve endemik türlerin yok olması

Kaynak: Kreag, 2003:8

Krippendorff (1982: 135)'a göre turizmin yerel halk üzerindeki etkileri ile ilgili bazı araştırmalar göze çarpmaktadır. İlgili literatürde turizm gelişiminin çevresel ve sosyal maliyetlerinin ekonomik faydalardan daha ağır olup olmadığı konusunda farklı görüşler vardır. Özellikle turizmin bölgeye etkilerinde yerel halkın tutum ve davranışları ekonomik, sosyal ve çevresel olarak gruplandırılabilir (Kuvan-Akan 2005: 703). Buna göre turizmin çevre üzerinde tahribat oluşturması negatif yönü ve bölge ekonomisi, kamu hizmetleri veya çevre üzerinde olumlu etkiye sahip olması ise pozitif yönü olarak karşımıza çıkmaktadır (Yoon-vd. 2001: 370).

Kendall-Var (1984) ve Dwyer- vd. (2010) çalışmalarında yerel halkın algısı ile ilgili çok sayıda çalışmayı inceledikten sonra, kalabalık, gürültü, çöp, vahşi yaşamın tükenmesi, kirlilik, topluluk görünümündeki değişiklik, gibi yaşam tarzına etki eden turizmin olumsuz çevresel etkilerini incelerken, turizmin çevresel olumlu etkileri olarak da daha fazla ve daha iyi eğlence merkezleri, park alanları iyileştirilmesi, tarihi yapıların korunması gibi durumları saptamıştır.

Liu-Var (1986), Hawaii'de yaptıkları çalışmada turizmin bölgeye ekonomik ve kültürel fayda sağladığını ancak aynı faydanın çevresel konuda olmadığını ve yerel halkın bu konuda karasız kaldığını belirtmektedir. Çalışmanın diğer bir sonucuna göre, yerel halk çevrenin korunmasının turizmin ekonomik faydalarından daha önemli bir öncelik olduğunu düşünmektedir.

Ayrıca Sawkar-vd. (1998)'ne göre, bir destinasyondaki yoğun turizm hareketliliği destinasyonda bulunan konaklama tesislerinin aşırı ve bilinçsiz su tüketimine nedeniyle su kıtlığına yol açmakta, altyapıyı, ekolojik sistemi olumsuz etkilemekte ve hayvan tahribatı gibi olumsuz çevresel durumlara neden olabilmektedir.

Pratt (2003), Bahamalar ve Jamaika üzerine yaptığı çalışmada turizm hareketliliğinin yoğun yaşandığı bölgelerde turizmin biyoçeşitliliğe, ekosisteme, kıyı ve sulak alanlara zarar verdiğini belirlemiştir.

Papoli Yazdı-Saghayei (2007), İran'ın kıyı bölgelerinde yaşayan yerel halkın turizmin çevresel etkilerine bakış açısını değerlendirdikleri çalışmada, yerel halkın bitki örtüsünün tahrip edilmesinin turizmin olumsuz etkisi olduğu düşüncesinde olduğunu saptamışlardır.

Ernoul (2009), Fas'ın kuzeydoğusundaki 7 farklı bölgede 245 kişi ile yaptığı çalışmada yerel halkın çevre kirliliğinden ve yeni plaj tesislerinin yapılmasından şikâyetçi olduklarını vurgulamaktadır.

Altıntaş (2010)'ın Alanya örnekli çalışmasında alınan cevaplara bakıldığında, bölge halkına göre, turizm doğal güzellikleri korumakta ve daha da kaliteli hale getirmektedir, ancak çevresel kirlenmeye, doğal kaynakların yok edilmesine ve vahşi yaşam tahribatına da neden olmaktadır.

Özdemir-Kervankıran (2011)'ın Afyonkarahisar'da yaptıkları Çalışmanın sonucuna göre, turizmin olumsuz etkileri çok göze batmadığı için, yerel halk turizme sıcak bakmaktadır ve aktif olarak turizme katılmaktadır. Ayrıca yerel halk, turizm ile doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunacağı düşüncesini taşımaktadır.

Kervankıran (2014), yaptığı çalışmada Beypazarı'nda yaşayan yerel halkın turizmin çevresel etkileri konusundaki algılarının farklılık gösterdiğini vurgulamıştır. Buna göre, yerel halkın bir kısmı turizmin çevresel etkisinin olumlu sonuçlar doğurduğunu düşünürken, bir kısmı da ilçedeki turizm faaliyetlerinin plansız yapıldığını ve bunun da çevreyi olumsuz etkileyeceğini düşünmektedir.

Türkmen- Dönmez (2015), Karabük ili Yenice ilçesinde yaşayan yerel halkın turizm faaliyetlerinin etkileri hakkındaki algılarına yönelik yaptıkları çalışmada, kadın katılımcıların turizm faaliyetlerini daha olumlu algıladıkları ve ilçenin çevresel olarak turizmden olumsuz etkileneneğine yönelik beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Avcıkurt (2000:45-46)'a göre, turizm hareketliliğinin yoğun olduğu ve turizmden olumsuz olarak etkilenen destinasyonların hem çekicilikleri azalmakta hem de bölgede yaşayan yöre halkının turizme bakış açıları olumsuz etkilenmektedir.

Gümüş ve Özüpekçe (2009)'nin Foça'da 76 katılımcı ile yaptığı çalışmada, turistik tesislerin kıyı kullanımı açısından çevrede olumsuz sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir.

Duran (2011)'a göre, bir destinasyonda oluşan yoğun turist akışının hem çevre hem de yerel halk üzerinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Meydana gelecek bu olumsuz çevresel etkileri en aza indirmek için yeni açılacak tesislerin veya yerlerin çevreye duyarlı ve yerel yönetim ile özel sektörün bir bütün olarak hareket etmesi ile sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir.

Yöntem

Bu çalışma; özgün tarihi ve kültürel çekicilikleri, yerel mimarisi ve doğal güzellikleri ile açık hava müzesi özelliği taşıyan son yıllarda turist sayısındaki

artış ile kendini ispatlamış Safranbolu ilçesinin turizm gelişiminin; çevresel etkilerinin yerel halkı tarafından nasıl algılandığını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Buna göre çalışmanın amacı yerel halkın turizmin çevresel etkileri konusundaki algı ve beklentilerinin ne düzeyde olduğunu tespit etmektir.

2019 yılı Ekim- Aralık ayları arasında yapılan çalışmada yerel halkın algıları ve beklentileri konu edilmektedir. Bu bağlamda, yerel halkın turizmin çevresel algı ve beklentilerinin ne düzeyde olduğu ölçümlemeyi hedeflemiş ve söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır. Buna göre çalışmanın yönteminde faktör analizi kullanılmış ve veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Bu aşamada verilerin güvenilirliği açısından yüz yüze anket yöntemi tercih edilmiştir. Anket çalışması için verilerin 2019 yılında toplanmış olması nedeniyle 2020 yılından itibaren zorunlu olan etik kurulu raporunun temin edilmesine gerek duyulmamıştır. Anket çalışması için bu ayların tercih edilmesinin nedeni, Safranbolu’da bu aylarda turizm hareketliliğinin düşük olması ve esnafın iş yoğunluğunun az olması nedeniyle ankete olan ilgisidir. Safranbolu’nun farklı bölgelerinde yaşayan 285 kişiye yüz yüze anket uygulanmış ancak 30 anket eksik veya yanlış doldurulmasından dolayı değerlendirilmeye alınmamıştır. Örneklem genel olarak Safranbolu’nun her bölgesinde yapıldığı için homojendir ve bölge sakinlerine anketlerin neredeyse tamamı birebir yapılmıştır. Oluşturulan anket iki bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde Safranbolu’nun farklı bölgelerinde yaşayan yerel halkın demografik özellikleri, genel turizm algısı ve turizme ilişkin sosyal yapısını belirlemeye yönelik 11 soru sorulurken, ikinci bölümde Safranbolu’daki turizmin çevresel etkileri hakkında halkın algı ve beklentilerini belirlemek için 8 olumlu ve 7 olumsuz ifadeden oluşan toplam 15 soru sorulmuştur. Anket formundaki ifadeler belirlenirken daha önce güvenilirliği ispatlanmış Kendall ve Var (1984) ve Ap ve Crompton (1998)’dan yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistik programına girilmiş ve yerel halka yönelik tanımlayıcı bilgiler yüzde ve frekans analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bununla birlikte, güvenilirlik analizleri, karşılaştırmalı analizler ve faktör analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde Safranbolu’nun farklı bölgelerinde yaşayan yerel halka uygulanan anket kapsamında toplanan verilerin analiz sonuçlarına ilişkin bilgi ve bulgulara yer verilmektedir.

Araştırma Katılımcılarına İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Araştırmaya dahil olan katılımcıların demografik özelliklerine (cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir durumu) yönelik frekans ve yüzde dağılımlarına ait bilgiler Tablo 1’de gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Yaş	Frekans	%	Cinsiyet	Frekans	%
18-25 yaş	34	13,3	Kadın	94	36,9
26-35 yaş	50	19,6	Erkek	161	63,1
36-50 yaş	100	39,2	Gelir	Frekans	%
51 yaş ve üzeri	71	27,8	1000 TL ve altı	11	4,3
Meslek	Frekans	%	1001-2000 TL	27	10,6
İşçi	54	21,2	2001-3000 TL	81	31,8
Memur	67	26,3	3001-4000 TL	51	20,0
Serbest Meslek	31	12,2	4001 ve üstü TL	85	33,3
Esnaf	66	25,9	Eğitim Seviyesi	Frekans	%
Ev Hanımı	1	,4	İlköğretim	38	14,9
Öğrenci	24	9,4	Lise	52	20,4
Çalışmıyor	12	4,7	Ön lisans ve Lisans	119	46,7
Diğer	54	21,2	Lisansüstü	46	18,0
İkamet Yılı	Frekans	%	İkamet Yeri	Frekans	%
0-5 Yıl	43	16,9	Eski Çarşı	37	14,5
6-10 Yıl	24	9,4	Yeni Çarşı	76	29,8
11-15 Yıl	19	7,5	Memur Evleri	19	7,5
16-20 Yıl	23	9,0	Bağlar Bölgesi	20	7,8
21-25 Yıl	30	11,8	Esentepe Mevki	29	11,4
26-30 Yıl	19	7,5	Gayza Mevkii	6	2,4
31 Yıl ve üstü	97	38,0	Diğer	68	26,7

Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında cinsiyet olarak % 63,1 gibi büyük çoğunluğu erkeklerden meydana gelmektedir. Katılımcıların yaşları incelendiğinde 36-50 yaş aralığının çoğunlukta olduğu ve bu oranı 71 kişi ile 51 yaş ve üzerinin takip ettiği görülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların yaşlarının yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir düzeylerine bakıldığında, en büyük oran 4001- üzeri TL arası gelire sahip kişiler oluşurken, buna en yakın gelir grubu 81 kişi ile 2001-3000 TL arasında oluşmaktadır. Katılımcıların

meslekleri incelendiğinde, esnaf (% 25,9) ve memur (% 26,3) mesleklerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Buna göre örneklemin çoğunluğu kendi işini yapan, memur ve işçiden oluşmaktadır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, ön lisans ve lisans mezunlarının çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Buna göre katılımcıların eğitim seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan kişilerin kentteki ikamet yılı incelendiğinde, 31 yıl ve üstü örneklemin çoğunluğunu oluştururken, diğer daha az yılların dağılımlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların uzun zamandan beri Safranbolu’da ikamet ettiği sonucu çıkmaktadır. Son olarak, araştırmaya katılan kişilerin ikamet yeri sorulduğunda, genellikle her bölgeden örneklem alındığı ve oransal bir dağılımın ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Turizm Algısı ve İlişki Durumu

Gelirinizdeki Turizm Payı Nedir?	Frekans	Yüzde (%)
Gelirin Tamamı	51	20
Gelirimin Bir Kısmı	112	43,9
Gelirimin Hiçbiri	92	36,1
Turizm ile Sosyal İlişki Durumu Nedir?		
Turistlerle Sürekli İlişkim Var	91	35,7
Turistlerle Biraz ilişkim Var	102	40,0
Turistlerle Hiçbir İlişkim Yok	62	24,3
Sizce Safranbolu Hangi Açıdan Değerlidir?		
Geleneksel Mimari Yapılar	128	50,2
Doğal Güzellikleri	31	12,2
Kültürel Doğası ve Tarihi Yapısı	91	35,7
Verimli Tarım Arazileri	2	0,8
Diğer	3	1,2
Safranbolu’daki Turizme Karşı Tutumunuz Nedir?		
Şiddetle Karşıyım	3	1,2
Karşıyım	2	0,8
Ne Karşıyım ne de Destekliyorum	15	5,9
Destekliyorum	62	24,3
Tamamen Destekliyorum	173	67,8

Katılımcıların turizm ile sosyal ilişki durumlarına bakıldığında, araştırmaya katılanların gelirlerindeki turizm payı sorulduğunda, çoğunluğunun gelirinin bir kısmının (% 43,8) turizmden olduğunu belirtmiştir. Bu da bize Safranbolu destinasyonunda turizmin hareketliliğinde yerli halkından yararlandığını göstermektedir. Benzer şekilde turistlerle ilişki durumunuz nedir sorusuna verilen sürekli var (%35,7) ve biraz ilişkim var (% 40) cevapları diğer seçeneği destekler niteliktedir. Katılımcıların turizme karşı tutumunu öğrenmek için sorulan ifade de, katılımcıların çoğunluğunun kentteki turizm faaliyetlerini tamamen destekledikleri (% 67,8) görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda yerel halkın gerek turizme karşı tutumunun gerekse turist ile olan sosyal ilişki durumunun olumlu yönde olduğu görülmektedir.

Araştırma Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi

Araştırma yöntemi olan anket tekniğinden elde edilen verilere güvenilirlik ve faktör analizi testleri uygulanmıştır.

Faktör analizi, sosyal bilimlerde yapı geçerliliğini test etmek için aynı yapıyı ölçen değişkenleri az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan istatistiksel bir tekniktir. Diğer bir ifade ile birbiriyle ilişkili değişkenleri bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni boyutlar (değişken) bulmayı amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Bayram 2012: 199; Büyüköztürk 2018: 153). Bu bağlamda, araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini saptamak için iç tutarlılık testi yapılmıştır. Bu metot için kullanılan Cronbach's Alpha değerinin sosyal bilimlerde 0,7 üzerinde çıkması kabul edilebilirdir (Andrew vd. 2011: 202; Büyüköztürk 2018: 182) Araştırmada her ölçeğin Cronbach's Alpha değerine bakıldığında güvenilirliğin yüksek olduğu (bkz. Tablo 3) söylenebilir. Diğer aşamada ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için Kasier-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Yeterliliği ve Barlett Sphericity (Bartlett) Küresellik anlamlılık testleri yapılmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda KMO katsayısı 0,886, Bartlett Sphericity testi anlamlılık düzeyi; $p=0,000$ olduğu tespit edilmiştir. KMO katsayısı 0,60'dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması ($p=0,000$ Tablo 3) verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk 2018: 133). Faktör analizi sonucunda bazı değişkenler karmaşık bir yapıda olduğundan çıkartılarak tekrar incelemeye alınmıştır. Buna göre her iki ölçekte de yer alan ifadelerden “*Turizm, doğal çevrenin korunarak gelecek nesillere ulaşmasını sağlamaktadır/sağlayacaktır*” ifadeleri birden fazla faktör-

re yüklendiğinde ölçekten çıkartılması uygun görülmüştür. Sonuçta kalan değişkenlerin kompleks yapıda olmadığı görülmüş ve faktör dağılımının istenilen şekilde olmaması nedeniyle başka bir ifadenin çıkarılmasına gerek kalmamıştır. Yapılan faktör analizinin sonucunda dört faktör belirlenmiş ve bu faktörlerin değişkenleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Faktörlerin açıklanan varyanslar her bir faktörün ilgili gözlenen değişkenlerinde açıkladığı toplam varyans değerini ifade etmektedir. Bu faktörlerin toplam varyansı 67,606 oranında tanımlanarak kabul edilebilir sınırlar içerisinde. Bu oranın %50'den yüksek olması, analizin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir (Scherer vd., 1988).

Elde edilen bu dört faktör ölçekte yer alan beklenti ve algı ifadelerinin olumlu ve olumsuz durumları olarak belirlenmiştir. Buna göre faktörler incelendiğinde birinci faktördeki turizmin olumlu çevresel beklentilerinden oluşan 7 ifadenin ortalaması 4,09, ikinci faktörde turizmin olumsuz çevresel beklentilerinden oluşan 7 ifadenin ortalaması 2,16, üçüncü faktörde turizm olumlu çevresel algılarından oluşan 7 ifadenin ortalaması 4,01 ve son faktörde yer alan turizmin olumsuz çevresel algılarından oluşan 7 ifadenin ortalaması 2,34 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. Faktör Analizi Sonuçları

İFADELER	Faktör Yüklü	Özdeğer	Ortalama	Standart Sapma	Cronbach Alpha	Ortalama Farkları	p- değeri
OLUMLU ÇEVRESEL BEKLENTİLER		6,322	4,09		,877		
Turizm, bölgenin imajını geliştirecektir	,791		4,31	0,70		0,01	0,76
Turizm, çevrenin değerini ve farkındalığını artıracaktır	,790		4,27	0,80		0,08	0,79
Turizm, tarihi ve kültürel yapıların korunmasına	,770		4,05	1,00		-0,06	0,31
Turizm, altyapı imkânlarını geliştirecektir	,770		4,09	0,75		0,12	0,12
Turizm, doğal çekiciliklerin korunmasını sağlayacaktır	,734		4,07	1,00		0,17	0,08
Turizm, çevre için temiz endüstri sağlayacaktır	,629		3,90	0,90		0,14	0,21
Turizm bölgenin çevresel görünüş görselliğini geliştirecektir	,600		3,92	1,10		0,06	0,31

YEREL HALKIN TURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİ KONUSUNDAKİ BEKLENTİ VE ALGILARININ BELİRLENMESİ

OLUMSUZ ÇEVRESEL BEKLENTİLER		2,342	2,16		,882		
Turizm, bölgedeki tarihi yapı ve dokuya zarar verecektir	,818		1,97	,972		- 0,14	0,21
Turizm gelişimi için doğal alanlar tahrip edilecektir	,810		2,29	1,14		-0,15	0,33
Turistik yatırım doğal çevrenin yok olmasına neden olacaktır	,774		2,10	1,16		-0,29	0,00
Turizm, bölgede kirlilik (hava, su, ses vb.) yaratacaktır	,729		2,04	1,17		- 0,15	0,05
Turizm, alt yapıyı olumsuz etkileyecektir	,707		2,13	1,09		-0,18	0,09
Turizm, bitki örtüsü ve hayvan tahribatına neden olacaktır	,705		2,22	1,06		-0,23	0,01
Yerli ve yabancı turistlerin çevreye olumsuz etkileri olacaktır	,669		2,37	1,07		-0,15	0,05
OLUMLU ÇEVRESEL ALGILAR		1,848	4,01		,870		
Turizm, bölgenin imajını geliştirmektedir	,731		4,30	0,70			
Turizm, çevrenin değerini ve farkındalığını artırmaktadır	,734		4,19	0,88			
Turizm, tarihi ve kültürel yapıların korunmasını sağlamaktadır	,815		4,11	0,90			
Turizm, altyapı imkânlarını geliştirmektedir	,696		3,97	1,01			
Turizm, doğal çekiciliklerin korunmasını sağlamaktadır	,581		3,90	1,10			
Turizm, çevre için temiz endüstri sağlamaktadır	,671		3,76	1,05			
Turizm bölgenin çevresel görünüş görselliğini geliştirmektedir	,787		3,86	0,98			
OLUMSUZ ÇEVRESEL ALGILAR		6,305	2,34		,873		
Turizm, bölgedeki tarihi yapı ve dokulara zarar vermektedir	,755		2,11	1,05			
Turizmin gelişimi için doğal alanlar tahrip edilmektedir	,765		2,44	1,20			
Turistik yatırım doğal çevrenin yok olmasına neden olmaktadır	,757		2,39	1,21			
Turizm bölgede kirlilik (hava, su, ses vb.) yaratmaktadır	,716		2,19	1,10			
Turizm, alt yapıyı olumsuz etkilemektedir	,755		2,31	1,15			
Turizm, bitki örtüsü ve hayvan tahribatına neden olmaktadır	,676		2,45	1,30			
Yerli ve yabancı turistlerin çevreye olumsuz etkileri olmaktadır	,600		2,52	1,14			
Not: Toplam Varyans %:67,606; KMO Değeri 0,886; Barlett Küresellik Testi χ^2: 5217,320;							
p: 0,000; p<0,05 istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki							

Tablo 3’de yer alan faktör analizinde ortalama farkları olumlu ve olumsuz beklentilerden yine aynı ifadelerden oluşan olumlu ve olumsuz algılar çıkartılarak hesaplanmıştır (bkz. Ortalama farkları). Artılı veya eksili çıkan değerlere göre eksi ifadeler beklentilerin algılardan daha küçük olduğunu gösterirken artı ifadeler ise algıların beklentilerden daha düşük olduğunu göstermektedir. Yine tabloda yer alan p-değerleri ise beklenti ve algı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ifade eder.

Tablo 3’den de anlaşılacağı üzere katılımcıların turizmin çevresel beklentileri konusundaki olumlu görüşlerinin yüksek olması (ort.4,09) ve benzer şekilde turizmin çevresel beklentileri konusundaki olumsuz görüşlerin düşük olması (ort.2,16) Safranbolu’da yaşayan halkın, turizmin gelecekte çevreye olumsuz bir etkisinin olmayacağı görüşünde olduğu göstermektedir. Olumlu ifadelerden oluşan beklenti faktöründe yer alan “*Turizm, bölgenin imajını geliştirecektir*” ifadesi faktörde maksimum ortalamaya (4,31) sahipken, “*Turizm, çevre için temiz endüstri sağlayacaktır*” ifadesi faktörde minimum ortalamaya (3,90) sahiptir. Olumsuz ifadelerden oluşan beklenti ölçeğinde ise maksimum ortalamaya “*Yerli ve yabancı turistlerin çevreye olumsuz etkileri olacaktır*” sahiptir (2,34) ki bu ifadede 5’li likert ölçeğinin rakamları incelendiğinde düşük tarafında gruplandığı görülmektedir.

Yine yukarıdaki tabloda turizmin çevresel algılarının belirlendiği olumlu ve olumsuz ifadelerin yer aldığı ölçekler bulunmaktadır. Buna göre turizm çevresel etkileri konusundaki katılımcıların olumlu algılarının ortalamalarının yüksek olması (ort. 4,01) ve katılımcıların benzer anlama gelecek şekilde olumsuz algılarının düşük ortalamaya (ort.2,34) sahip olması turizmin çevreye zarar vermediğini ve yerel halk tarafından olumlu karşılandığını göstermektedir. 5’li likert tekniğine göre, çevresel olumlu algı faktöründe yer alan maksimum ifade (4,30) “*Turizm, bölgenin imajını geliştirmektedir*” iken minimum ifade (3,7) de “*Turizm, çevre için temiz endüstri sağlamaktadır*”. Olumsuz çevresel algı faktörü incelendiğinde de ifadelerin ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmekte ve “*Yerli ve yabancı turistlerin çevreye olumsuz etkileri olmaktadır*” ifadesinin maksimum ortalamasına sahip olduğu görülmektedir (2,52). Bu ortalama sonuçları doğrultusunda, anketin yapıldığı zaman aralığında Safranbolu halkının bölge turizmini desteklediği ve turizmin şimdiki çevresel etkilerinin algılarında bir olumsuzluk yaratmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3'e göre turizmin çevresel beklenti ve algı farkları incelendiğinde çıkan rakamların küçük olduğu görülmektedir. Beklenti ve algılar arasındaki ortalama farklara bakıldığında eksi değerler beklentilerin algılardan daha düşük düzeyde olduğu göstermektedir. Buna göre Safranbolu halkının turizm çevresel beklentileri ve algıları arasında genel olarak bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. Yine bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına p-değeri ile bakıldığında beklenti ve algı arasındaki olumlu beklenti ve algılarda istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Yine p-değeri sonuçlarına göre olumsuz beklentilerin algılara göre daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Olumsuz beklenti ve algılardan, “*Turistik yatırım doğal çevrenin yok olmasına neden olacaktır*”, ifadesine katılmadığı ve turistik yatırımların doğal çevreye zarar verdiği algısının, gelecekteki turizm yatırımlarının doğal çevreye zarar vereceği beklentisinden daha yüksek düzeyde olduğu çıkmıştır. Benzer şekilde “*Turizm, bitki örtüsü ve hayvan tahribatına neden olacaktır*” ifadesine verilen cevaplara göre katılımcıların bu duruma katılmadığı ve bu iki olumsuz ifadenin istatistiksel olarak anlamlı çıktığı görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyada ve ülkemizde giderek büyük bir sektör haline gelen turizmin, sürdürülebilirliğini sağlayabilmesi için doğal çevrenin, tarihi ve kültürel kaynaklarının, ekolojik ve biyolojik çeşitliliğin, alt yapı vb. faktörlerin zarar görmeden korunması ve devamının sağlanması gerekmektedir (Sarkım 2008: 20). Bu doğrultuda, turizmden maksimum fayda sağlamak isteyen destinasyonlar turizmin olumsuz etkilerini en aza indirerek, olumlu etkilerini artırmak için büyük çaba içinde olmalıdır. Buna göre destinasyonlarda turizmin faaliyetlerinin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği de o bölgedeki birçok paydaşa bağlıdır. Bu paydaşların en önemlilerinden biri bölge halkıdır.

Son yıllarda konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde turizmin etkileri sadece çevresel olarak değil aynı zamanda ekonomik ve toplumsal olarak yerel halk üzerinde incelenmektedir (Ko-Stewart 2002: 529). Bu çalışmada ise turizmin çevresel etkileri konusunda Safranbolu’da yaşayan yerel halkın gerek olumlu gerekse olumsuz beklenti ve algılarının ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Safranbolu halkının bölge turizminin gelişmesinde ve sürdürülebilirliğinde çevresel faktörler ışığında beklenti ve algıları ile farkları incelenmiştir. Çalışmada Safranbolu’da ikamet eden halkın turizmden elde ettiği paya ilişkin

sonuçlar değerlendirildiğinde, kısmen de olsa turizmin hareketliliğinden yerli halkında yararlandığı görülmekte dolayısıyla turizm bölge için önemli bir geçim kaynağı olarak görülmektedir. Benzer şekilde yerel halkın turistlerle ilişki durumlarının yüksek oranda olması ve bölgedeki turizm faaliyetlerini desteklemeleri bölge turizminin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca yerel halkın, kentin tarihi dokusunun ve geleneksel mimari yapılarının değerli olduğunun farkında olması da turizmin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Çalışmadaki ikamet yeri sonuçları gösteriyor ki Safranbolu'nun her bölgesinde katılımcı ile anket yapılmış ve örneklem alınmıştır. Buna göre sonuçlar sadece turizm hareketliliğinin yoğun olduğu bir bölgeyi (tarihi bölge) değil aynı zamanda bütün Safranbolu'yu kapsamaktadır. Bu çalışma Safranbolu'da yaşayan halkın gerek sosyal olarak gerek maddi olarak bir şekilde turizm faaliyetinin içinde olduğunu ve en önemli paydaşlardan biri olduğunu göstermektedir.

Çalışma sonuçları doğrultusunda, anketin yapıldığı zaman aralığında Safranbolu halkının bölge turizmini desteklediği ve turizmin şimdiki çevresel etkilerinin algılarında bir olumsuzluk yaratmadığı anlaşılmaktadır. Benzer şekilde yerel halk turizmle birlikte, doğal çevrenin, tarihi ve kültürel değerlerin korunacağını düşünmektedir. Yerel halkın beklentisi, turizmin gelecekte çevreye olumsuz bir etkisinin olmayacağı yönündedir. Bölgeye gelen turistlerin çevreye olumsuz bir etkisinin olmadığını veya olmayacağını düşünülmesi de çalışmanın sonuçlarındandır. Bu sonuçlara göre, Safranbolu'da yaşayan halkın turizmin çevresel etkilerine yönelik beklenti ve algıları arasında bir fark olmadığı görülmektedir (Tablo. 3). Ayrıca, Safranbolu'daki turizm, bölge ekonomisinin önemli bir parçası olduğu (Tablo 2) gibi tarihi alanların korunması/korunacağı da göstermektedir. Son olarak, çevre etkileri ile ilgili konular ekonomik ve sosyal olanlardan tamamen farklı algılanmadığından, bölgedeki turizm planlamasına bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğinin de altı çizilerek daha sonraki çalışmalarda bu konuların da dâhil edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

ALTINTAŞ, Volkan (2010), *Turizm gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkileri: Alanya bölge modeli*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

ANDREW, Damon - PAUL M. Pedersen - Chad D. McEvoy (2011), *Research Methods and Design in Sport Management*. Champaign, IL: Human Kinetics.

AP, John-CROMPTON, John L. (1998). “Developing and testing a tourism impact scale”, *Journal of travel research*, 37(2), 120-130.

AVCIKURT, Cevdet (2000), *Turizm Sosyolojisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2018), *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, Pegem Atf İndeksi*, 001-214.

DURAN, Erol (2011), “Turizm, Kültür ve Kimlik İlişkisi: Turizmde Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Sürdürülebilirliği”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 291-313.

DWYER, Larry - PETER Forsyth - WAYNE Dwyer (2010), *Tourism Economics and Policy*. Bristol, UK: Channel View Publications.

ERNOUL, Lisa (2009), “Residents perception of tourist development and the environment: a study from Morocco”, *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 16(4), 228-233.

GÜMÜŞ, Nevzat-ÖZÜPEKÇE, Salman (2009), “Foça’da turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine yönelik yerel halkın görüşleri”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6 (2), 398-417.

KAHRAMAN, Nüzhet - TÜRKAY, Oğuz. (2006), *Turizm ve Çevre*. Ankara: Detay Yayıncılık.

KENDALL, Ken W. - VAR, Turgut. (1984), *The perceived impacts of tourism: the state of the art*, School of Travel Industry Management, University of Hawaii at Manoa.

KERVANKIRAN, İsmail (2014), “Beypazarı/Ankara örneğinde turizmin ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilerine yerel halkın yaklaşımı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014(31), 133-153.

KO, Dong Wan – STEWART William (2002), “A structural equation model of residents’ attitudes for tourism development” *Tourism management*, 23.5: 521-530.

KREAG, Glenn (2003), *The impacts of Tourism. Minnesota Sea Grant, USA.1-20*. İnternet Erişimi: stodomingo/attachments/article/8/ImpactsTourism.pdf, (19 Ocak 2020).

KRIPPENDDORF, Jost (1982), “Towards new Tourism Policy: The Importance of Environmental and Sociocultural Factors”, *Tourism Management* 3(3): 135- 148.

KUVAN, Yalçın - AKAN, Perran (2005), “Residents’ Attitudes Toward General and Forest-Related Impacts of Tourism: The Case of Belek, Antalya”, *Tourism Management* 26, 691-706.

LIU, Juanita - VAR, Turgut. (1986), “Residents Attitudes Toward Tourism Impacts in Hawaii”, *Annals of Tourism Research*, 13: 193-210.

ÖZDEMİR, Mehmet-KERVANKIRAN, İsmail (2011), “Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 1-25.

PAPOLI YAZDI, Mohammad Hossei - SAQAI, Mehdi (2007), *Tourism (nature and concepts). Samt Publication. 1st edition. Tehran.*

PRATT, Godfrey (2003), “Terrorism and tourism: Bahamas and Jamaica fight back”, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. Vol. 15 No. 3, pp. 192-194.

SARKIM, Mustafa (2008), “Değişen Seyahat Eğilimleri Kapsamında Sürdürülebilir Turizm Anlayışının Turizm Politikaları Üzerine Etkileri”, *2.Ulusal İktisat Kongresi, DEÜ İİBF. İktisat Bölümü*, İzmir.

SAWKAR, Kalides - NORONHA, Lucia - ASCARENHAS, Anthomy - CHAUHAN, Onkar - SAEED, Sadia (1998), *Tourism and the Environment: Case Studies on Goa, India and the Maldives*, 1-40.

SCHERER, Robert F. - LUTHER, David - WIEBE, Frank - ADAMS, Janet (1988), “Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire”, *Psychological Reports*, 62 (3), 763-770.

TÜRKER, Nuray - SELÇUK, Şengül - ÖZYILDIRIM, Aygül (2016), “Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkisi: Safranbolu Örneği”, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 1-13.

TÜRKMEN, Fatih - DÖNMEZ, Yasin (2015), “Korunan alanların turizme açılmasına ilişkin yerel halkın görüşleri (Yenice örneği)”, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 189-204.

UĞUR, İsa - APAK, Ömer, Ceyhun (2019), “Kültür Turizmi Destinasyonlarının Arz Yapıları Üzerine Bir Araştırma: Safranbolu Örneği”, *4. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, 5-8 Eylül 2019, 431-441.

YAMAN, Kemal (2015), “Yabancı Turistlerin Safranbolu’daki Çevre Kirliliği Algısı”, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1*, 84-102.

YOON, Yooshik - GURSOY, Dogan - CHEN, Joseph (2001), “Validating a Tourism Development Theory With Structural Equation Modelling”, *Tourism Management*, 22: 363-372.

Ekin Ulaş ÇELİK - Hüseyin ÜRETEN
ESKİ BATI'DA (HELLAS) KÖLELİK

Abdulazim ŞİMŞEK

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ FİKİR HAREKETLERİ EKSENİNDE KADIN TARTIŞMALARI

Ayhan AKBULUT

IV. UMUMİ MÜFETTİŞLİĞİN KURULMASI VE DERSİM İSYANLARINA GİDEN SÜREÇ

Bertuğ SAKIN - Sümeyye BÜYÜKBİNER

TEHDİT DİLİ: AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ BAŞKANI DONALD TRUMP'IN TEHDİT
SÖYLEMLERİNİN EDİMBİLİMSEL ANALİZİ

Ferdi AKBAŞ

COĞRAFYA LİSANS MEZUNLARININ KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMINA YÖNELİK
ALGILARININ METAFOR ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Hilal Özdemir ÇAKIR

SOSYAL MEDYADA İKNA: SPOR VE FITNESS ALANINDAKİ INSTAGRAM
INFLUENCER'LARININ İKNA EDİCİ KONUŞMA EDİMLERİNİ KULLANIMLARI ÜZERİNE
BİR İNCELEME

Gözde ÖYMEN - Derya ÇOKYAŞAR

MASKOT KULLANIMININ MARKA KİŞİLİĞİ ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Filiz BAYOĞLU KINA

TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDETİN TEMELLERİ ÜZERİNE

İsa UĞUR

YEREL HALKIN TURİZMİN ÇEVRESEL ETKİLERİ KONUSUNDAKİ BEKLENTİ VE
ALGILARININ BELİRLENMESİ

Rumeysa Meliha GÜNAY

AHMET BİCAN ERCİLASUN, NEHİR DESTAN OĞUZNAME (OGUZ BİTİĞ), DERGÂH
YAYINLARI, İSTANBUL 2019, 696 s.

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

